ΕΠΙΚΑΙΡΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Η ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ

Τοῦ Ζωγράφου—Καθηγητοῦ κ. ΓΙΑΝΝΗ Δ. ΚΑΣΟΛΑ

Ἡ μοῖρα τοῦ ἀνθρώπου εἶναι βλοσυρή καὶ δὲν τὸν ἀφήνει νὰ ζεῖ καὶ νὰ γράφει τὴ ζωή του ἐλεύθερα, χαρούμενα καὶ ὄμορφα, ἔτσι ποὺ ἀναγκαστικὰ δημιουργήθηκε ἀνάμεσά του ἡ κατάρα τοῦ πολέμου καὶ τῆς ἀλληλοσφαγῆς! Καὶ τὸ μῖσος ποὺ ἀφήνει μετὰ πίσω του ὁ πόλεμος στὰ ἄτομα καὶ στὰ ἔθνη εἶναι ἔντονο καὶ τὸ περιλούζει τὸ κόκκινο χρῶμα τοῦ αἵματος καὶ τοῦ ἐγκλήματος, ὅπως περιλούζει τὴν ἀτμόσφαιρα τὸ χρῶμα τοῦ ἡλίου ποὺ γέρνει στὰ πλάγια τῆς γῆς μας.

Καὶ ξεριζώνονται μεσ' ἀπ' τὴν καρδιὰ καὶ μέσα ἀπ' τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὰ πιὸ λεπτὰ καὶ εὐγενικώτερα αἰσθήματα καὶ τὰ πιὸ ὑψηλὰ ἰδανικά, ἔτσι ποὺ τὸν κάνουν νὰ χάνει τὴν ἀνθρωπιά του καὶ τὴν ἀξιοπρέπειά του. Φτάνει ἔτσι νὰ μὴ ξεχωρίζει ἀπ' τὰ τέρατα τῆς μυθολογίας μας καὶ ἀπὸ τὰ συχαμερὰ ὄντα τῆς ζούγκλας. Καὶ τὰ ἄτομα ποὺ ἡ μοῖρα τους δὲν συνέβη νὰ εἶναι σκληρὴ καὶ ἀδυσώπητη, παρὰ ἀγαθὴ καὶ φωτεινή, θλίβονται καὶ παθαίνονται γιὰ τὸ κατάντημα τῶν συνανθρώπων τους καὶ προσπαθοῦν μὲ χίλια — δυὸ μέσα νὰ τοὺς διδάξουν τὸ σωστὸ καὶ ἀνθρώπινο νὰ τοὺς φέρουν στὸ δρόμο τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἀγάπης.

Καὶ τέτοια ἄτομα φωτισμένα καὶ πολιτισμένα γέννησε ἡ Ἑλληνική γῆ, ἡ γῆ ποὺ μὲ τὴν πέτρα της καὶ τὸ χῶρτο της ἔκαμε νὰ βλαστήσουν μέσα στοὺς ἀνθρώπους της τὰ πιὸ ἀγνὰ καὶ πολιτισμένα ἰδανικὰ καὶ πού τὰ λουλούδια τους μετὰ τὰ πῆραν οἱ ἀγέρες τὰ πῆραν καὶ οἱ αἰθέρες καὶ τὰ ἄφησαν μακρυὰ, πέρα στοὺς ὠκεανοὺς καὶ στὶς ξέρες καὶ οἱ ἄλλοι τὰ ἀγάπησαν καὶ τὰ καλλιέργησαν στὸν τόπο τους, ἀλλὰ τὸ ἄρωμα καὶ τὸ χρῶμα τους ἦταν διαφορετικὸ γι' αὐτὸ καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι διαφορετικὰ πολύ νοιώθουν καὶ ἀντιλαμβάνονται αὐτά.

Ἔτσι τὰ λουλούδια αὐτὰ ποὺ ἐδῶ βλάστησαν καὶ ἄνθησαν, δίδαξαν τοὺς αἰῶνες καὶ τοὺς λαοὺς καὶ γιὰ τὰ ὁποῖα ὁ δικός μας ἀγωνίστηκε σὲ σκληροὺς καὶ ἀφιλοκερδεῖς ἀγῶνες μὲ ὅλους τοὺς λαοὺς κοντινοὺς μακρυνοὺς, γιὰ νὰ τοὺς δείξει ὅτι ἡ ζωὴ χωρὶς αὐτὰ χάνει τὸ νόημά της καὶ τὴν ἀξία της.

Καὶ τότε μόνο ἡ ζωὴ παίρνει περιεχόμενο καὶ γίνεται ἀξιοπόθητη, ὅταν σφιχτοδένεται μὲ τὶς ἀρετὲς ποὺ οἱ σοφοὶ μας τόσο τὶς ἀπεκάλυψαν ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ποὺ τὶς ἔκαμαν μὲ τὴ διδασκαλία τους καὶ τὴν ἐφαρμογὴ τους νὰ γίνουν οἱ τελειότερες ἀρετὲς τῆς ἀνθρώπινης ὀντότητας καὶ μεγαλειότητος.

Ἡ γῆ μας μὲ τοὺς βράχους της καὶ τὴ θάλασσά της, ἡ γῆ μας ποὺ τόσο δυνατὰ τὴ φωτίζει ὁ ἥλιος καὶ τὴν κάνει νὰ λάμπει ἀπὸ φῶς καὶ χρώματα, ἡ γῆ μας ποὺ σκεπάζεται ἀπὸ τὸν πιὸ καθάριο καὶ γαλάζιο οὐρανὸ, γέννησε πολλοὺς ἄντρες καὶ γυναῖκες φωτισμένους κατὰ τὴ μακρυνὴ διάρκεια τῶν 3.000 χρόνων, καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ γεννᾶ ἀνθρώπους τίμιους καὶ ἀξιοπρεπεῖς ποὺ ξέρουν γιατὶ ζοῦν καὶ ποὺ ξέρουν γιατὶ πεθαίνουν.

Ἡ Ἱστορία μας πλημμυρισμένη ἀπὸ τὴ δράση τῶν παιδιῶν της σὲ χρόνια αἱματηρὰ καὶ θλιβερὰ, ἀλλὰ καὶ σὲ χρόνια εἰρηνικὰ καὶ γόνιμα, μᾶς δείχνει ποιὸς ἦταν ὁ Ἕλληνας καὶ πῶς λάτρευε τὴν Ἐλευθερία καὶ τὴ Δικαιοσύνη, τὴν ἀξιοπρέπεια καὶ τὴν τιμὴ καὶ γιὰ τὰ ὁποῖα συνεχῶς θυσίαζε γενιὲς ὁλάκερες πάνω στὸ βωμὸ τους καὶ γιὰ τὸ θρίαμβό τους.

Ἡ Ἑλλάδα μας ἀγωνίστηκε πάντα καὶ πάλι σήμερα ἀγωνίζεται γιὰ τὴν ἐπιβίωξη καὶ πραγματοποίηση τῶν πιὸ ὑψηλῶν ἰδανικῶν τοῦ ἀνθρώπου, ὄχι μονάχα τοῦ δικοῦ της ἀνθρώπου, ἀλλὰ τῶν ἄλλων ὅλων.

Ποτὲ δὲν κτύπησε κανένα, καὶ ποτὲ δὲν ὑπέβλεπε κανένα, καὶ τοι ὕπουλα τὴν κτυποῦσαν καὶ τὴ μάτωναν μὲ τὶς κατάφωρες ἀδικίες, φοτόσρ ὑπέκυπτε καὶ ἡσύχαζε ὄχι ἀπὸ δειλία ἢ ἀπὸ ὑλικὸ συμφέρον, παρὰ γιὰ νὰ μὴ γίνει αὐτὴ αἰτία καὶ νὰ μὴ δώσει εὐκαιρία γιὰ πολεμικὸ ξέσπασμα καὶ γιὰ τὸ ἔγκλημα ποὺ οἱ ἄλλοι ξένοι ἐπιδίωκαν καὶ φρόντιζαν.

Ἀλλὰ ὅταν καταλάβαινε ὅτι οἱ ἄλλοι ἔρχονται γιὰ νὰ τῆς θίξουν τὴν ἐλευθερία καὶ τὴν τιμὴ, γιὰ νὰ τῆς πειράξουν τὸ χῶμα καὶ γιὰ νὰ τῆς κλέψουν τὸ πνεῦμα καὶ τὴ χαρὰ, τότε σὰν ἕνας γίγαντας τεράστιος ἡ Ἑλλάδα ἔπεφτε κατεπάνω τους καὶ μὲ ἀφάνταστο ἡρωϊσμὸ καὶ καρτερία χτυποῦσε καὶ ποδοπατοῦσε καὶ ἐκήρυττε σ' ὅλα τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης γιατὶ τόσο λιοντάρι καὶ θεριὸ γινόταν!

Γινόταν λιοντάρι καὶ θεριὸ, γινόταν γεράκι καὶ ἀετὸς, γιατὶ ἤθελε καὶ ποθοῦσε, γιατὶ ἔτσι ἦταν φτιαγμένη ἀπὸ τὴ γέννα της καὶ ἀπὸ τὴ μοῖρα της, νὰ προστατεύει τὴ θρησκεία της καὶ τὴ γλῶσσα της, τὴν τέχνη της καὶ τὸ χῶμα της, τὴν ἐλευθερία της καὶ τὴ θάλασσά της, τὴν ποιή της καὶ τὴν τιμὴ της.

Γιὰ ὅπου, καὶ ὅπως—ὅπως, πάντα ἐμπρὸς ἀδίσταχτη μὲ τὸν πολυτάραχο πόθο ποὺ τὴν ἔφερνε μακρυὰ ἀπ' τὴ στενὴ της γεωγραφικὴ θέση, πέρα ἀπ' τοὺς ὁρίζοντες καὶ πάνω ἀπ' τοὺς οὐρανοὺς, καὶ μακρυὰ ἀπ' τὴν ἀδύνη καὶ τὸν πόνο, μὲ μόνο σκοπὸ νὰ κερδίση καὶ νὰ κρατήσει τὴν ἀνθρωπιὰ καὶ τὸ φῶς.

Πάντοτε νέα καὶ ἀναλλοίωτη, πάντοτε ἀκουράραστη καὶ ζωντανή, καὶ μὲ συντροφιὰ τὴν ἀγάπη καὶ τὴν ἀλληλεγγύη, θὰ βρίσκει ἔοτω καὶ ἀργὰ ἐκεῖνα ποὺ δίδαξε, ἐκεῖνα ποὺ ζητάει, ἢ ἐκεῖνα ποὺ ἔχασε καὶ λάτρεψε.

Ὅλα τὰ χτυπήματα τῶν ἐχθρῶν της καὶ τὰ ξεσπάσματα τῆς μανιασμένης φουρτοῦνας δὲν τὰ λογάριαζε καὶ δὲν τὴν τρόμαζαν γιατὶ μονάχα σκεπτότανε γιὰ τὸ πῶς θὰ διατηρήσει κάτω ἀπὸ τὶς ἡλιακτίδες τὴν εὐγένεια καὶ τὸν πολιτισμὸ, τὴ φιλαλήθεια καὶ τὸν ἡρωϊσμό.

Ἡ θεία πνοή της δὲν χάνεται οὔτε λιγοστεύει ἀπὸ μέσα της, γιατὶ τὸ ἑλληνικὸ της σῶμα εἶναι φτιαγμένο μὲ ὑλικὰ στέρεα καὶ ἄφθαρτα, καὶ γιατὶ ἡ πνοή της εἶναι μέσα στὸ αἷμα της καὶ στὰ κύτταρά της, καὶ τὸ ἀθάνατο νερὸ ποὺ πίνει ἀπ' τὴν ἀστείρευτη πηγὴ τοῦ βράχου της, τὴν κάνει πιὸ λεβέντισσα καὶ συντρόφισσα τῆς τρέλλας, ἔτσι ποὺ νὰ τολμᾶ νὰ κάνει τὰ ἀδύνατα δυνατὰ καὶ κατορθωτὰ, ποὺ ἡ Δόξα νὰ τὴ στεφανώνει καὶ ὅλος ὁ κόσμος νὰ θαμπώνει.

Πάντα ἡ Ἑλλάδα μάχεται γιὰ τὴν ἱερὴ ὑπόθεσι ὅλου τοῦ κόσμου, μπροστὰ στὸ βωμὸ τῆς Μεγάλης Θυσίας, μπροστὰ στὸ ἅγιο βῆμα τῆς ἐλευθερίας, μὲ ἡρωϊσμὸ ἄφθαστο καὶ τιτάνιο καὶ μεθάρρος περιφρονεῖ τὰ πάντα ἀκόμα καὶ αὐτὸν τὸν ἀποκρουστικὸ θάνατο.

Ἡ Ἑλλάδα δὲν εἶναι παρὸν καὶ παρελθόν, ἀλλὰ τὴ συνδέει στενὰ καὶ τὸ μέλλον, γιατὶ ἡ ἀνθρωπότητα ὅπως ὀρθὰ λέγεται, ἀποτελεῖται περισσότερο ἀπὸ νεκρὰ παρὰ ἀπὸ ζωντανά. Ἡ γλῶσσα μας, οἱ σκέψεις μας, οἱ θεσμοί μας, οἱ τέχνες μας, εἶναι κληρονομιὰ τῶν προγόνων μας.

Καὶ ὅλα αὐτὰ θὰ τὰ ἀφήσουμε καὶ ἐμεῖς στοὺς ἀπογόνους μας σὰν κληρονομιὰ καὶ σὰν παρακαταθήκη ἁγία καὶ αἰωνία, καθὼς καὶ ἡ φτωχειὰ γῆ τῶν παπούδων μας ποὺ μᾶς ἔκαμε τὴ μορφή μας ἡρωϊκή, καὶ τὸ μυαλό μας εὐκίνητο καὶ ἀκοίμητο.

Ὁ Ἕλληνας ποὺ δημιούργησε τὴ μυθολογία καὶ τοὺς Θεοὺς, καὶ ποὺ τοὺς λάτρεψε ὅσο κανεὶς ἄλλος λαὸς στὸν κόσμο, παρουσιάστηκε στὸ μέρος αὐτὸ γιὰ νὰ συνταράξει καὶ ὁδηγήσει τὴν πλάση, καὶ νὰ ζυμώνεται μὲ τὸ αἷμα του καὶ τὸ κλᾶμα του, γιὰ νὰ βεβαιώνει ὅτι ζεῖ μονάχα γιὰ νὰ ἐκπληρώνει τὸ χρέος του ἔναντι στὴν ἀνθρώπινη Ἱστορία.

Τὸ πέτρινο γεφύρι, ποὺ λέγεται Ἑλλάδα καὶ ποὺ τὸ χτίσανε καὶ τὸ στερέωσαν μὲ τὸ ἄλυκό τους αἷμα καὶ μὲ τὰ στερεά τους κόκκαλα οἱ Ἕλληνες, ἔχει συγκρατήσει καὶ ἀπωθήσει ἀπὸ τὰ πανάρχαια χρόνια ὡς τὰ σήμερα, λαοὺς καὶ ἔθνη ποικιλώνυμα καὶ ποικιλόχρωμα, ποὺ ποθοῦσαν νὰ ξεχυθοῦν στὶς γύρω της χῶρες μὲ σκοπὸ νὰ τὶς κατακτήσουν καὶ νὰ τὶς ρημάξουν.

Μὰ οἱ ἄνθρωποι του ἀγωνίζονταν πάνω σ' αὐτὸ τὸ γρανιτένιο γεφύρι, ὄχι μονάχα γιάτὸν ἑαυτόν τους καὶ γιὰ τὰ παιδιά τους, μὰ γιὰ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ἐπειδὴ ἀγαποῦσαν τὸν πολιτισμὸ ποὺ οἱ ἴδιοι τὸν ἄνδρωσαν, καὶ ἐπειδὴ λάτρευαν καὶ πίστευαν στὴν ἐλευθερία, στὴν δικαιοσύνη καὶ στὴν ἀλληλεγγύη.

Καὶ βάσταξαν καὶ βαστοῦν σὰν Τιτᾶνες, οἱ γυμνόποδες καὶ λιτοὶ Ἕλληνες τὰ μανιασμένα κύματα τῶν μανιασμένων θεριῶν, γιατὶ γι' αὐτοὺς ὁ πόλεμος, ὁ θάνατος, τὸ πνεῦμα τῆς φυλῆς τους, ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ὑπερηφάνεια εἶναι αὐτὴ ἡ ζωὴ τους ἡ ἴδια.

ΓΙΑΝΝΗΣ Δ. ΚΑΣΟΛΑΣ

Μικρὰ νέα

Ἐσημειώθησαν ἤδη σποραδικαὶ ἐμφανίσεις λουομένων στὶς γύρω τῶν Πατρῶν ἀκρογιαλιές.

—Πάντως γιὰ τοὺς περισσοτέρους θεωρεῖται τόλμημα, κάτι τέτοιο.

—Δεδομένου ὅτι ὅλως, ἀνελπίστως, τὶς τελευταῖες ἡμέρες ἐδρόσισε κάπως.

—Τὸ ἴδιο συνέβη καὶ εἰς ὡρισμένας περιοχὰς τῆς Ἠλείας, ὅπου ἔκαμε πραγματικὸ κρῦο.

—Ὡς αἰτία ἀναφέρεται ἡ βροχὴ ποὺ ἔπεσε εἰς ὡρισμένας περιφερείας.

—Ἐν ἀντιθέσει μὲ ἄλλας περιοχὰς τῆς χώρας, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι καὶ λιτανεῖας ἀκόμη ἔκαμαν διὰ τὴν κατάπαυσιν τῆς ἀνομβρίας.

—Παράδειγμα τὸ Ἀγρίνιον, ὅπου, ἄς σημειωθῆ, μετὰ τὴν λιτανεῖαν ἤρχισε νὰ βρέχῃ.

—Νέα ἀνατίμησις καὶ ἐν πολλοῖς, ἀπόκρυψις τοῦ ἐλαίου, ἐσημειώθη τὰς τελευταίας ἡμέρας.

—Καὶ τὸ σπορέλαιον, τοῦ ὁποίου ἡ μεταφορὰ ἔχει ἀπὸ πολλοῦ προαναγγελθῆ οὐδὲ κἂν ἐθεάθη.

—Ἡ φράσις ὅτι «εἶναι στραβὸς ἀπὸ τὴν πεῖνα» φαίνεται ὅτι ὀφείλεται εἰς κάποιο πραγματικὸ γεγονός.

—Χωρὶς νὰ γνωρίζωμεν πῶς ἐπεκράτησε νὰ λέγεται, πληροφορούμεθα ὅτι ὁ ὑφυγητὴς τῆς Ὀφθαλμολογίας τοῦ Πανεπιστημίου κ. Σπ. Σπυράτος μεταβαίνει εἰς Παρισίους.

—Ὅπως ἀνακοινώση ἐκεῖ μελέτην του, μὲ θέμα: «Ἡμεραλωπία καὶ ἀλλοιώσεις τοῦ ὀφθαλμοῦ ἐκ πείνης ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὰ ἔτη 1911—1944.

—Διαβάζομεν εἰς ἐφημερίδα τῆς Μυτιλήνης τὰ ἀκόλουθα:

—«Εὐχαρίστως πληροφορούμεθα ὅτι διὰ Β. Δ. ἀπενεμήθη νὸ μετάλλιον ἐξαιρέτων πράξεων εἰς τὸν κ. Σοφοκλῆν Ἀβραὰμ Χονδαβερδόγλου Θεόδοτον, ἄρχοντα Μέγα Δικαιοφύλακα τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας..».

—Πληροφορίαι ἐκ Κρεσταίνων ἀναφέρουν ὅτι σμήνη ἀκρίδων ἐνεφανίσθησαν εἰς τὰς περιφερειας τῶν χωρίων Γρύλλου, Σμυλλοντίας καὶ Γκρέκα.

Ὁ Ἰατρὸς κ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Ι. ΚΑΡΑΧΑΛΙΟΣ, ἀριστοῦχος Ἰατρικῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἐκπαιδευθεὶς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Μονάχου δι' ὑποτροφίας, δέχεται εἰς τὸ Ἰατρεῖον του Ἁγίου Νικολάου 60. Τηλ. 21—81. Οἱ πτωχοὶ δωρεὰν Δευτέραν—Τετάρτην—Παρασκευὴν 3—4 μ.μ.

Ἀπὸ τὴν ἀνέκδοτη συλλογή μου «Φωνὴ στὸ ἄπειρο»

«ΣΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΤΗ ΡΟΗ»

Νὰ σοῦ θυμίζει ἄφησε τῆς ἁμαρτίας τὴ σκέψι
ποὺ ἀουλόγιστα ἔπραξες πολλὲς φορὲς καὶ σύ,
καὶ τοὺς ὁλόπικρους καρποὺς ποὺ ἀπ' αὐτὴ ἔχεις δρέψει,
σὲ ὧρες ποὺ σοῦ φάνηκε ὡραία, καὶ χρυσή.

Ἴσως αὐτὴ ἡ θύμηση μιὰ μέρα σ' ὠωελήση
ἀπὸ τὶς ἄλλες, πιὸ πολὺ στοῦ κόσμου τὴ ροή,
κι' ἀπὸ καινούριο ἁμάρτημα νὰ σὲ ἀναχετίση
ποὺ θανατώνει τὸ κορμὶ καὶ φθείρει τὴ ζωή.

ΑΝΑΡΒΑΝ

ΕΚΕΙΝΟΙ ΠΟΥ ΦΕΥΓΟΥΝ:

ΜΩΡΙΣ ΜΑΙΤΕΡΛΙΓΚ

ΤΟΥ ΝΩΤΗ ΝΗΣΩΤΗ

Στὶς 5 τοῦ Μάη πέθανε στὴ Ριβ ἔρα, ὁ Βέλγος ποιητὴς, θεατρικὸς συγγραφέας καὶ φιλόσοφος, Μωρὶς Μαίτερλιγκ σὲ ἡλικία 87 χρόνων. Ἀπὸ καιρὸ ἔπασχε ἀπὸ καρδιακὸ νόσημα, ποὺ τὸν συνεπῆρε τὶς προάλλες ὕστερα ἀπὸ μιὰ κρίση. Οἱ πρῶτες του σπουδὲς, ποὺ πῆρε κιόλας καὶ τὸ δίπλωμα, ἦταν νομικά. Ἀφοῦ ἔκαμε γιὰ λίγο καιρὸ τὸ δικηγόρο, ἐπεδόθη στὴ ποίηση. Ἀργότερα τοποθετῶντας την σὲ δεύτερη σειρὰ, καταπιάστηκε μὲ τὸ θέατρο. Ἡ πλούσια ποιητικὴ καὶ ποσοτικὴ παραγωγή του, μὲ τὴ σφραγίδα τῆς φιλοσοφικῆς του προσωπικότητας, βρῆκε μεγάλη ἀπήχηση, σὰν πνευματικὸ κήρυγμα, στὶς ἀρχὲς τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνα. Ἡ πνευματικὴ ἀκμὴ κράτησε 30 περίπου χρόνια καὶ ἄρχισε νὰ ξεφτίζει μὲ τὸ τελευταῖο θεατρικὸ του ἔργο «JUDAS DE KETIOTRI» «Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης»—1929—, γιὰ νὰ καταλήξει τελευταῖα στὴ λησμονιά.

Τὸ ποιητικὸ ἔργο τοῦ Μαιτερλιγκ παρουσιάστηκε σὲ μιὰ ἐποχή, ποὺ ὑπῆρχε μιὰ τάση, καὶ σὲ πολλὰ ἀνήσυχα πνεύματα, μιὰ ἔντονη ἐπιθυμία, νὰ ἀπαλλαγεῖ ἡ ποίηση ἀπὸ τὴν ὑπερβολὴ του νατουραλισμοῦ, νὰ κυριαρχεῖται ἀπὸ τὸν ἰδεαλισμό. Αὐτὴ τὴν τάση καὶ τὴν ἐπιθυμία ὁ Μαίτερλιγκ τὴν ὕψωσε σὰ σύμβολο τῆς λυρικῆς του ποίησης, μὲ τὴ στωϊκὴ μυστικοπαθῆ διάθεσή του. Ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ τὸ ρεαλισμὸ, καὶ ὅπως ἔνινε καὶ μὲ τὸ θεατρικὸ του ἔργο—ποὺ ἔφτασε σὲ σφαῖρες ὁλότελα ἐξωπραγματικὲς—ἡ ἀπομάκρυνσή του αὐτὴ κατέληξε σὲ «σκοτεινὲς προσφορὲς» σὲ «ὁράματα», «δεήσεις», «κύκλους ἀνίας», φυλλώματα καρδιᾶς» τῖτλοιτῶν ποιημάτων του, ἐκφραστικοί—καὶ ποὺ, οἱ ἐπιθυμίες τῆς ζωῆς συνταιριάζονται μὲ τῆς ψυχῆς τοὺς ἴσκιους γιὰ νὰ κατοικήσουν σὲ ἱερεμιάδες μιᾶς ἀσώστης ἐλπίδας. γιὰ τὴν καθημερινὴ τραγωδία τοῦ ἀνθρώπου;

Στῶν σκέψεων τὸ νερὸ ποὺ ὑψοῦται,
φόβο, τὶ φόβο ἔχει ἡ ψυχή!
λάμπει ἡ σελήνη στὴν καρδιὰ μου
βαθειὰ στοῦ ὀνείρου τὴν πηγή...

Στῶν καλαμιῶντὴν ἄγρια πλήξη
ἡ ἄχνα ἀπ' τὰ γύρω μοναχά,
οἱ κρίνοι, οἱ φοίνικες τὰ ρόδα
θρηνοῦν μὲς τὰ βαθειὰ νερά.

Φυλλοροοῦν τ' ἄνθη ἕνα—ἕνα
στὰ φῶτα τοῦ ἄπειρου τ' ἀβρὰ
κι' αἰώνια φεύγουν στὴ σελήνη
καὶ μὲς τοῦ ὀνείρου τὰ νερά..

Στὴ «Δέησή» του ξεμακραίνοντας
πιὸ πολὺ ἀπὸ κάθε ἐπαφὴ μὲ τὸ
ρεαλισμὸ ὑψώνει τὸν ἰδιαλισμό
του σ' ἕνα θεοκρατικὸ συμβολισμὸ

Κύριε τὴν ἄθλιά μου γνωρίζεις
μοῖρα!
Κοίταξε τί σοῦ φέρνω ἀπὸ δῶ
κάτου:
Σοῦ φέρνω ἀπὸ τῆς γῆς τ' ἄνθη
τὰ στείρα,
κι' ἥλιο σοῦ φέρνω σὲ στιγμὴ
θανάτου.

Τὴν τόση κούρασή μου κοίτα
ἐπίσης
τὴ μαύρη αὐγή, τὸ σβυσμένο
φεγγάρι,
στεῖλε τὴ μοναξιά μου νὰ γεμίσης
ἀπ' τὴ δική σου δόξα καὶ τή χάρη

Κάμε ὁ δικός σου δρόμος νὰ μ'
ἀνοίξη
φώτισε κύριε, τὴ ψυχὴ τὴν κου-
ρασμένη
γιατί, ναὶ τῆς χαρᾶς μου, τόση ἡ
θλίψη
σὰν χλόη ποὺ ἀπ' τὸ χιόνι κάτω
μένει

Μὰ ὁ ποιητὴς, ποὺ φτάνει ὡς τὸν θεοκρατικὸν συμβολισμὸ, δὲν ἔχει στοθερὴ πυξίδα προσανατολισμοῦ. Στὸ «Κόκλο τῆς ἀνίας», ξαναγυρίζει νωθρὸς στὶς ἐπιθυμίες τῆς ζωῆς, ντυμένες μὲ τ' ὄνειρο:

Μπαλλάντες τραγουδῶ θλιμμένες
γιὰ τὰ φιλιὰ πῶχουν χαθεῖ.
Οἱ ἄρρωστοι στοῦ ἔρωτα τὴ χλόη
γιὰ γάμους ἔχουν συναχθεῖ.

Στὸν ὕπνο μου φωνὲς ἀκούω
π' ἔρχονται ἔτσι νοσταλγικά,
ἀνοίγοντας στὸ δρόμο κρῖνα,
ἀπ' τ' ἄστρα, τὸν ἥλιο μακρυά.

Κι' αὐτὲς οἱ ὁρμὲς οἱ ἀργὲς ἀκόμα,
οἱ πόθοι πῶχω στὴν καρδιὰ,
θτωχοὶ σ' ἕνα ἱσπαλάτι μοιάζουν
στὴν αὐγὴ κάτωχρα κεριά.

Προσμένω νὰ δῶ τὴ σελήνη
στὸ κατώφλι ἄπαντης νυχτιᾶς,
νὰ σταματήσει τ' ὄνειρό μου
μὲ ντύματα γαλάζια, ὀκνὰ.

Ἡ ἀνθρωπίνη ἀγωνία μπροστὰ στὸ ἄγνωστο, τὰ μυστήρια τοῦ πεπρωμένου, εἶναι τὰ θέματα τοῦ κύριου ἔργου τοῦ Μαιτερλιγκ ποὺ εἶναι τὸ θεατρικὸ Μὰ γι' αὐτὸ ἄς μιλήσουν οἱ ἀρμοδιώτεροι. Ἐμεῖς ἀσχοληθήκαμε σὲ μικρογραφικὴ περίληψη γιὰ τὸ ποιητικὸ του ἔργο, παίρνοντας τὸ ὑλικό, ἀπὸ δεύτερες πηγές. Προσφέρουμε ἔτσι τὴ μικρὴ μας συμβολὴ σὰ χρέος στὴν λογοτεχνικὴ καὶ φιλοσοφικὴ ἀξιαμιᾶς προσωπικότητας ποὺ ἡέποχή του τὴν ἀνεγνώρισε καὶ τὴν ἐτίμησε (βραβεῖο Νόμπελ 1911). Ὁ δὲ βασιλιᾶς τοῦ Βελγίου Ἀλβέρτος, τιμῶντας τὸ μεγάλο παιδὶ τῆς πατρίδος του τοῦ ἀπένειμε τὸν τίτλο τοῦ κόμητος.

Νώτης Νησώτης

ΣΚΕΨΕΙΣ

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ ΚΑΙ ΘΕΑΤΡΟ

(Σχέδιο γιὰ μελέτη)

Δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω γιατὶ οἱ λάτρες τοῦ θεάτρου ἀντιπαθοῦν τόσο τὸν κινηματογράφο καὶ γιατὶ οἱ λάτρες τοῦ κινηματογράφου ἀντιπαθοῦν τόσο τὸ θέατρο. Τελευταῖα βρισκόμουνα σὲ μιὰ συνα αστροφή κι' ἀνάμεσα ἀπὸ τέτοιους λάτρες. Μιλοῦσαν ἔντονα. Προσπάθησα νὰ τοὺς συμβιβάσω προβάλλοντας τὴν ταπεινή μου σκέψι. "Ὄχι ἐπειδὴ πίστευα πὼς οἱ λάτρες δὲν εἶχαν σκεφθεῖ τὴ σκέψη μου, ἀλλὰ.. ἐὰν ξέρω γιατὶ ἴσως ἐπειδὴ ξέρω πὼς ἡ θέρμη τοῦ ἐνθουσιασμοῦ μιᾶς ἰδέας, μιᾶς λατρείας, δὲν ἀφίνει ἐλεύθερη τὴ σκέψη στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ ὀρθοῦ σχολασμοῦ. «Εἶναι ἄλλο πρᾶμα τὸ θέατρο κι' ἐντελῶς ἄλλο ὁ κινηματογράφος» ἔτσι ἔλεγαν. "Ὅμως ἐγὼ δὲς τὸ δέχομαι. «Στὸ θέατρο πρωταρχικὴ θέση λαβαίνει ὁ λόγος ἐνῶ στὸν κινηματογράφο ἡ δράση» ἔτσι εἶπαν. Αὐτὸ τὸ δέχομαι μόνον, ὅταν καὶ τὰ δύο αὐτὰ θεᾶματα τὰ θεωρήσουμε ξέχωρες καὶ αὐτόνομες ἐκδηλώσεις τέχνης. "Ὅμως πῶς θὰ μπορέσουμε νὰ τὶς χωρίσουμε καὶ νὰ τὶς θεωρήσουμε τέτοιες, ἀφοῦ εἶναι ἀχώριστες καὶ τέτοιες δὲν εἶναι; Ὁ κινηματογράφος εἶναι θέατρο. Μὰ καλλίτερα ἄς τὸ πάρουμε ἀπὸ τὶς ρίζες του τὸ θέμα. Τὸ θέατρο πρωτοφανερώθηκε μὲ τὴν τραγωδία καὶ πρῶτος ἦταν ὁ Θέσπις ποὺ ἔπαιζε μόνον οὐτὸς τὸ ἔργο, μὲ τὴ συνοδεία βέβαια, ὅπως ξέρουμε τοῦ χοροῦ. "Ὅμως ὁ θεατὴς δὲν μένει ἀπόλυτα ἱκανοποιημένος. Τὸ μάτι του ζητᾶει περισσότερη δράση. Ἡ ἀνάγκη δημιουργεῖ τὴν ἐξέλιξη. "Ἔτσι στὴν περίοδο τῶν τριῶν μεγάλων τραγικῶν ἐμφανίζονται στὴ σκηνὴ κι' ἄλλοι ὑποκριτὲς καθὼς καὶ στοιχεῖα σκηνογραφίας. Τὸ θέαμα δείχνεται πλουσιώτερο τῶρα.

Σταματῶντας γιὰ λίγο μόνο στοὺς μεγάλους σταθμοὺς τοῦ ταξειδιοῦ μας, φτάνουμε στὴν Ἑλισσοβετιανὴ ἐποχή, μὲ τὸν κυρώτερο ἐκπρόσωπό της, τὸν Σαίξπηρ. Τὸ θέατρο πιὰ ἔχει πάρει τὸν ἐξελικτικὸ του δρόμο—ἀπὸ τὴ μεριὰ τῆς δράσεως τουλάχιστο, γιατὶ ὁ λόγος, ἔφτασε στὸ ζενίθ τῆς ἀκμῆς. Πεδία μαχῶν, ξιφομαχίες, σύντομες φανταστικὲς ἐνναλαγὲς εἰκόνων ἱκανοποιοῦν ἀρκετὰ ὄχι τόσο ὅμως, ὅσο θέλουν τὰ μάτια. Αὐτὸ τὸ μοτίβο θὰ ἐπανάλαμβάνεται συνεχῶς.

Ὁ χρόνος περνάει. Ἡ σκηνογραφία ἐξελίσσεται καὶ τὰ ἔργα τῶρα τοῦ Σαίξπηρ (πρότυπα δράσεως) καὶ τῶν κατοπινῶν, παίζονται μὲ πραγματικὰ κι' ὄχι φανταστικὰ ντεκόρ. Παρ' ὅλ' αὐτά, τὸ θέατρο ἐὰν δίνει ἀκόμα τὴν ποθητὴ δράση, τὸ ἀπολαυστικὸ θέαμα.

Στὸν ἴδιο χρόνο ἐξελίσσονται κι' ἄλλοι τομεῖς πολιτισμοῦ κι' ἐπιστήμης, Ἡ μηχανὴ θὰ προσφέρει στὴ σκηνογραφία τὴν περιστροφικὴ σκηνή. Καὶ ἐπειδὴ μᾶς ἐνδιαφέρει ἀναφέρω ἐδῶ πὼς κάποιο νέο μηχάνημα ἐφευρέθηκε. Ὁ κινηματογράφος, Ὁ κινηματογράφος ἀρχίζει κι' ὅλας τὰ πειράματά του. Κινηματογραφεῖται μιὰ θεατρικὴ παράσταση. Ὁ κινηματογράφος μπαίνει στὴ δρόμο τοῦ θεάτρου. Ὁ κινηματογράφος ἀλματοδῶς προκόβει. Γράφονται ἔργα γιαυτόν. Ἡ δράση βρίσκει πεδίον δράσεως καὶ ἀχαλίνωτη ξεχύνεται σὲ φαντασμαγορικὸ θέσμα, Τὸ θέατρο μὲ τὴ σημερινή του ἔννοια μένει στάσιμο. Μὲ τὴν ὀρθὴ του ἔννοια εἶναι αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ κινηματογράφος, τὸ μηχανικὸ θέατρο. Τί κι' ἄν σκηνὴ λέγεται ὀθόνη; Ἡ ποθητὴ ἐξέλιξι τοῦ θεάτρου τῆς σκηνῆς διοχετεύεται στὸν κινηματογράφο μὲ τὴ βοήθεια τῶν βασικῶν θεατρικῶν στοιχείων χωρὶς νὰ χάνεται ἡ ἀξία τους. «Ὁ Ἐρρίκος ὁ Ε!» καὶ ὁ «Ἅμλετ» τοῦ Ὀλιβιέ, μᾶς πεῖθουν γι' αὐτό.

Ἡ στασιμότητα τοῦ θεάτρου σκηνῆς τὸ καταδικάζει στὸν περιορισμό. Προβλέπω πὼς σὲ